

Divendres 26

Sessió 1 – 11:15 a 13h

- Joaquín Recaño Valverde: *L'emancipació dels joves a Catalunya: una anàlisi sociodemogràfica a partir de les dades de l'Enquesta Demogràfica de 2007.*
- Andrea Hernández Monleón, Carles X. Simó Noguera, David Muñoz Rodríguez: *Percepcions i estratègies post-divorci en la cura dels fills.*
- Pilar Zueras i Marc Ajenjo: *Persones grans institucionalitzades: Quants són i com són?*
- Marta Luxán Serrano, Matxalen Legarreta i Unai Martín Roncero: *Una mirada sociològica a las familias de la C.A. de Euskadi: ¿qué hay de nuevo amigos y amigas?*
- Anna Cabré, Joana Maria Pujades i Miquel Valls: *Creixement demogràfic i transformacions socials a l'àrea de Barcelona, 1715-1860.*
- Isabel Pujadas, Jordi Bayona i Arlinda Garcia: *¿Una nova Catalunya? Canvis recents en la dinàmica demogràfica dels municipis Catalans (1996-2012).*

Sessió 2 – 15 a 16:45h

- Daniel Devolder: *Factores de la evolución de la fecundidad en Cataluña en el período 1980-2006.*
- Cristina López Villanueva, Fernando Gil Alonso, Jordi Bayona i Carrasco, Jenniffer Thiers: *La fecunditat als municipis catalans: cercant les causes de les diferències territorials.*
- Núria García, Xiana Bueno i Pau Miret: *Valors i intencions familiars de les mares joves: una anàlisi del discurs a Barcelona i Madrid.*
- Clara Cortina: *El comportament reproductiu de les parelles homosexuals: noves opcions i tendències en el context espanyol.*
- Laia Ferrer i Montse Solsona: *La interrupció voluntària de l'embaràs a la Catalunya del segle XXI.*

Dissabte 27

Sessió 3 – 9 a 10:45h

- Miguel Rubiales Pérez, Isabel Pujades i Rúbies i Susana López León: *Crisi i territori: Impacte territorial de la crisi econòmica a la regió metropolitana de Barcelona.*
- Sílvia Casola Salvatella i Gemma Vilà Bosqued: *Hi ha fronteres dins les ciutats? El cas de les persones joves i la mobilitat a Barcelona.*
- Jordi Nogueras Carpetà: *El transport a demanda, social i de proximitat a Sant Cebrià de Vallalta. Prevenció de la captivitat domiciliària.*
- Elizabeth Zenteno Torres: *La movilidad urbana como piedra angular de la inclusión urbana. El caso del barrio ZEN de Palermo.*
- Vicent A. Querol i Artur Aparici: *Joves i mobilitat en el territori de Castelló. La participació social i els esdeveniments com a forma de construcció de les identitats rurals i urbanes.*

Sessió 1: Divendres 26 d'11:15 a 13h

Factores de la evolución de la fecundidad en Cataluña en el periodo 1980-2006

Daniel Devolder
ddevolder@ced.uab.es

En este trabajo se hará uso de la información de tipo individual que proporciona la Encuesta Demográfica de Cataluña de 2007. Esta información es principalmente su historia reproductiva (los nacimientos vivos que tuvieron a lo largo de su vida), las fechas de las uniones que formaron y el nivel educativo alcanzado. El interés principal de esta Encuesta es que incluye esta información para mujeres de todas las edades, lo que permite comparar la fecundidad actual con la de generaciones anteriores, que tuvieron sus hijos hacen varias décadas.

Estos datos son especialmente útiles para estudiar la fecundidad, su evolución temporal en las últimas décadas, así como algunos de sus factores como la formación de la unión y el nivel educativo. Los aspectos principales que se estudiarán son la evolución de los comportamientos de fecundidad, con especial atención al retraso de la edad a la maternidad y al aumento de la infecundidad. Se emplearán varios enfoques analíticos para aproximarse al estudio de los determinantes de la fecundidad. En primer término se utilizará un análisis temporal que permite seguir la evolución de la fecundidad en las últimas tres décadas, poniendo esta en paralelo con los cambios en la formación de las uniones, sobre todo la difusión de las uniones consensuales y el aumento de las separaciones. En segundo lugar se hará un estudio de tipo longitudinal que permite comparar los comportamientos de las mujeres entre generaciones. El estudio longitudinal permite también, a partir de un análisis de tipo diferencial, relacionar la fecundidad con los cambios en las pautas de formación de la familia, la expansión educativa y los diferenciales de comportamiento según el origen geográfico de las mujeres. Finalmente se utiliza un modelo estadístico que permite medir de forma más exacta el peso de estos factores de la fecundidad.

Percepcions i estratègies post-divorci en la cura dels fills

Divorci, maternatge, paternatge

Andrea Hernández Monleón, Carles X. Simó Noguera, David Muñoz Rodríguez
andrea.hernandez@uv.es

Després de la ruptura d'una unió amb fills es transformen les pautes de co-residència i es reorganitzen els temps i els formats de cura dels fills. Aquestes transformacions interaccionen amb les mutacions que s'estan experimentant en les identitats i en la forma com aquestes afecten el maternatge i el paternatge. Actualment la demografia troba importants dificultats a l'hora d'observar i reconèixer aquestes pautes des de la perspectiva micro i meso a partir d'enquestes. Calen doncs estudis qualitius que exploren l'adopció de nous termes i conceptes lligats a les transformacions familiars post-divorci. Cal, a més, observar les estratègies individuals que adopten els pares i les mares per assegurar la cura dels fills. Finalment, cal explorar també les percepcions, lligant-les a les diferents situacions post-ruptura tenint en compte tant els factors estructurals com habitatge, ocupació i/o disponibilitat de temps, com els processos de precarització i vulnerabilitat econòmica i de salut. Aquest estudi qualitatiu exploratori es basa en les dades obtingudes a través d'entrevistes en profunditat a una mostra de 24 homes i dones d'entre 30 i 45 anys, els quals

han protagonitzat la ruptura d'una unió amb fills menors amb una profunditat d'un any o més abans de la realització de l'entrevista.

Persones grans institucionalitzades: Quants són i com són?

Pilar Zuera, Marc Ajenjo
pzuera@ced.uab.es

Sabem poc de la població institucionalitzada. En primer lloc perquè generalment les enquestes es fan a mostres de la població que resident en llars privades. I en segon lloc, perquè hi ha poca informació recollida sobre aquesta població que permeti fer un estudi en profunditat. Per altra banda, quan estudiem les persones grans és important tenir en compte el biaix que suposa el fet que aquesta població queda sistemàticament fora d'observació. Aquest estudi es proposa fer una anàlisi descriptiva del que ha estat l'evolució de la població institucionalitzada a Catalunya en les darreres dècades i fer-ne una caracterització sociodemogràfica.

Utilitzant dades provinents de diverses fonts s'intentarà donar resposta a les preguntes de recerca: Quants són? i Com són?. S'utilitzaran la informació disponible a l'INE dels últims tres censos disponibles (1981, 1991 i 2001; s'inclouria informació dels cens de 2011 si estigués disponible a temps) per a fer l'estudi de l'evolució de la població resident a institucions en les darreres dècades. Els censos, però, no proporcionen informació suficient per obtenir un perfil sociodemogràfic d'aquesta població. És per això que s'utilitzarà també l'Enquesta de salut a la població institucionalitzada de Catalunya (ESPI) del 2006, adreçada a persones de 65 anys i més que estan ingressades a residències o centres de llarga estada. A més d'informació sobre indicadors de salut, l'enquesta proporciona dades sociodemogràfiques, informació sobre el context familiar i de l'habitatge previ al seu ingrés i sobre estils de vida. En els darrers anys sembla que hi ha hagut un increment de la població institucionalitzada, el que fa més rellevant conèixer les seves característiques no només de cara a planificacions de serveis sociosanitaris sinó també per considerar degudament els biaixos que suposa el fet que aquesta població no estigui inclosa en la gran majoria de les enquestes que s'utilitzen posteriorment per a l'estudi de la gent gran.

Una mirada sociològica a las familias de la C.A. de Euskadi: ¿qué hay de nuevo amigos y amigas?

Comportamiento demográfico, Euskal Herria, análisis transfronterizo.

Marta Luxán Serrano y Unai Martín Roncero
marta.luxan@ehu.es

Euskal Herria, al igual que Catalunya, es un territorio a caballo entre dos estados, atravesado por una frontera que designa, entre otras cosas, la nacionalidad de sus habitantes. Pero, desde una perspectiva demográfica, ¿qué sucede? Los comportamientos a un lado y otro del Bidasoa, ¿son convergentes o, como sucedía en el pasado, responden a lógicas diversas? Con esta comunicación queremos dar cuenta de los principales rasgos de la evolución demográfica en Euskal Herria en el siglo XXI, ejercicio no exento de dificultades, puesto que nos obliga a trabajar con fuentes de datos e institutos de estadística diferentes y, por tanto, con criterios de clasificación y calendarios diversos.

En todo caso, el objetivo de esta comunicación es reflexionar sobre la deriva de los

comportamientos demográficos en un territorio atravesado por múltiples fronteras (políticas, culturales, de lengua..) para tratar de concluir si la evolución de la población responde a una lógica que apunta hacia la convergencia o si, al contrario, la entrada en el nuevo siglo ha supuesto un incremento de la heterogeneidad demográfica.

Creixement demogràfic i transformacions socials a l'àrea de Barcelona, 1715-1860

Anna Cabré, Joana Maria Pujades, Miquel Valls
jpujades@ced.uab.es

Una història quantificada de la població i de l'estructura social i professional a Catalunya s'ha basat fins ara en la informació molt discontinua provinent d'un nombre reduït de censos i fogatges del passat, o bé en extrapolacions més o menys agosarades fetes a partir de monografies de determinades localitats. La recent constitució del BHMD (Barcelona Historical Marriage Database), en el marc del projecte europeu Five Centuries of Marriages en el que participen els autors, permet per primer cop estimar el volum de la població, l'estructura social en grans grups, i l'estructura ocupacional amb un extraordinari nivell de detall, i això per a cadascun dels 61 municipis i les 92 parròquies de l'Àrea de Barcelona (AB) i de manera contínua a partir de 1715. La font que nodreix la BHMD són els Llibres d'Esposalles conservats a la Catedral de Barcelona, que recullen per a cada matrimoni de l'AB tant l'ocupació del marit com la taxa pagada en funció del nivell socioeconòmic de la parella. Conversors adequats ens han de permetre estimar les xifres de les poblacions o dels grups socials i ocupacionals a partir de les xifres i les característiques dels matrimonis. Presentarem aquí les primícies d'aquesta recerca, que es troba en curs i de la que no podem encara anticipar resultats concrets. Ens proposem establir, pel conjunt de l'AB i per a les seves unitats geogràfiques, la cronologia detallada d'un creixement demogràfic del que només sabem fins ara que aproximadament es va doblar dos cops entre 1717 i 1860. Esperem també poder establir, de manera contínua en el temps, els canvis experimentats, a tots dos nivells territorials, per l'estructura social i la professional, contribuint així a precisar tant la cronologia de la protoindustrialització i de la industrialització, com la seva relació amb les dinàmiques territorials i demogràfiques.

¿Una nova Catalunya?: Canvis recents en la dinàmica demogràfica dels municipis catalans (1996-2012)

Població, territori, Catalunya, dinàmica demogràfica

Isabel Pujadas Rúbies, Jordi Bayona i Carrasco, Arlinda Garcia Coll
ipujadas@ub.edu

Després d'una etapa d'estancament demogràfic, la població catalana ha experimentat un intens creixement, augmentant gairebé 1,5 milions de persones entre 1996 i 2012, en passar de 6.090.040 residents a 7.565.603. A més de la intensitat del creixement, dos factors han caracteritzat aquesta etapa. D'una banda, l'ampli abast territorial dels guanys poblacionals, ja que més del 81% dels municipis coneixen un augment de la seva població en aquest període, trencant en alguns casos una dinàmica de decreixement secular i finalitzant un patró de creixement demogràfic molt concentrat en el territori. D'altra banda, cal tenir en

compte la diversificació dels processos que expliquen aquest creixement, on es barregen pautes vinculades a la suburbanització o expansió residencial que afecta a les perifèries de les ciutats de Catalunya -fins i tot de les petites o mitjanes-, l'anomenat renaixement de les àrees rurals i, sobretot, la forta entrada de immigració internacional esdevinguda en els darrers anys. D'aquesta manera, la fotografia general de creixement d'ampli abast territorial coneix matisos que provenen dels protagonistes dels canvis en la seva dinàmica demogràfica.

Recentment, com a producte de l'actual crisi econòmica, el creixement s'afebleix per al conjunt de Catalunya. En canvi, no tots aquests processos responen de la mateixa manera a l'efecte de la crisi i, a més, noves tendències es detecten en el territori. En aquest context, l'objectiu del treball és analitzar i caracteritzar les dinàmiques municipals de l'evolució de la població catalana, amb especial atenció a l'efecte de la crisi econòmica i a les diferències en la seva expressió territorial. Aquest és, doncs, un moment per comprovar si la nova Catalunya que dibuixava un creixement generalitzat és un model que continua en el temps o bé ha estat una situació puntual que es desdibuixa en l'etapa actual.

A partir de les dades de l'evolució anual de la població que ens aporta el Padró continuu i de l'anàlisi dels components del creixement, aquesta comunicació es planteja distingir els processos territorials. Es distingiran tres períodes, 1996-2001, amb l'inici del cicle expansiu; 2002-2007, en plena etapa de fort creixement migratori, i 2008-2011, quan comencen a notar-se els efectes de la davallada del creixement conseqüència de la crisi.

Sessió 2: Divendres 26 de 15 a 16h

Factores de la evolución de la fecundidad en Cataluña en el periodo 1980-2006

Daniel Devolder
ddevolder@ced.uab.es

En este trabajo se hará uso de la información de tipo individual que proporciona la Encuesta Demográfica de Cataluña de 2007. Esta información es principalmente su historia reproductiva (los nacimientos vivos que tuvieron a lo largo de su vida), las fechas de las uniones que formaron y el nivel educativo alcanzado. El interés principal de esta Encuesta es que incluye esta información para mujeres de todas las edades, lo que permite comparar la fecundidad actual con la de generaciones anteriores, que tuvieron sus hijos hacen varias décadas.

Estos datos son especialmente útiles para estudiar la fecundidad, su evolución temporal en las últimas décadas, así como algunos de sus factores como la formación de la unión y el nivel educativo. Los aspectos principales que se estudiarán son la evolución de los comportamientos de fecundidad, con especial atención al retraso de la edad a la maternidad y al aumento de la infecundidad. Se emplearán varios enfoques analíticos para aproximarse al estudio de los determinantes de la fecundidad. En primer término se utilizará un análisis temporal que permite seguir la evolución de la fecundidad en las últimas tres décadas, poniendo esta en paralelo con los cambios en la formación de las uniones, sobre todo la difusión de las uniones consensuales y el aumento de las separaciones. En segundo lugar se hará un estudio de tipo longitudinal que permite comparar los comportamientos de las mujeres entre generaciones. El estudio longitudinal permite también, a partir de un análisis de tipo diferencial, relacionar la fecundidad con los cambios en las pautas de formación de la familia, la expansión educativa y los diferenciales de comportamiento según el origen geográfico de las mujeres. Finalmente se utiliza un modelo estadístico que permite medir de

forma más exacta el peso de estos factores de la fecundidad.

La fecunditat als municipis catalans: cercant les causes de les diferències territorials

Fecunditat, anàlisi territorial, municipis, Catalunya.

Cristina López Villanueva, Fernando Gil Alonso, Jordi Bayona-i-Carrasco, Jenniffer Thiers
clopez@ub.edu

L'objectiu d'aquest treball és explicar les diferències en la intensitat i calendari de la fecunditat que existeixen als municipis de Catalunya. Aquesta investigació parteix d'una aproximació prèvia, realitzada pel mateix equip, en la qual s'han analitzat les diferències de fecunditat a l'interior de la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB). En aquell cas, les dissemblances depenien de dos factors fonamentals: el desenvolupament del procés de suburbanització lligat al cicle de vida -instal·lació de parelles joves que volen iniciar o augmentar la seva descendència- i l'impacte de la immigració estrangera, molt desigual localment. Aquests dos factors semblaven determinar els resultats en la següent direcció: En primer lloc, existia una correlació positiva entre el creixement del municipi per immigració interna i la seva fecunditat; en segon lloc, no hi havia aparentment una relació directa entre els nivells de fecunditat i el percentatge de població estrangera -com demostra el cas de la ciutat de Barcelona-, tot i que sí que es produïa en considerar agrupacions continentals per nacionalitat, especialment en el cas del col·lectiu africà; i, en tercer lloc existia una creixent diferenciació espacial dels nivells de fecunditat dintre de la RMB -que contrastava amb la homogeneïtzació dels comportaments fecunds entre províncies espanyoles- i que es podria interpretar com una conseqüència de la creixent especialització funcional dels municipis metropolitans.

Aquest treball consisteix en ampliar aquella anàlisi al conjunt de municipis catalans per comprovar si existeixen patrons territorials de fecunditat com els que s'han trobat a la RMB i analitzar quines serien les possibles causes d'aquestes diferències en els darrers deu anys. S'utilitzen les dades provinents del Moviment Natural de la Població (MNP) i del Padró Continu -com a població de referència que permeten calcular l'indicador d'intensitat i calendari de la fecunditat, aportant elements interpretatius sobre les desigualtats territorials dels comportaments demogràfics.

El comportament reproductiu de les parelles homosexuals: noves opcions i tendències en el context espanyol

Homosexuals, Espanya, Catalunya, Matrimoni, Fecunditat, Adopció, Família

Clara Cortina
clara.cortina@upf.edu

Les pautes de formació de parella entre homes gais i dones lesbianes han merescut un interès creixent a Catalunya i Espanya des de la legalització del matrimoni homosexual l'any 2005. Tanmateix, i malgrat que aquesta modificació legal va anar acompanyada també del reconeixement del dret de paternitat i maternitat per les parelles del mateix sexe, el seu comportament reproductiu ha estat menys estudiat. Però hi ha indicis que s'estan produint canvis importants també en aquesta esfera: segons l'Institut Català d'Acolliment i Adopció (ICAA), entre 2006 i 2011, el 10% de les adopcions que es van realitzar a Catalunya van ser de

parelles homosexuals. Per aquest motiu, el propòsit principal d'aquest treball és avançar en el coneixement de les parelles homosexuals abordant les seves decisions reproductives. D'aquesta manera s'aporta als estudis tradicionals de fecunditat, caracteritzats per la perspectiva heterosexual i bàsicament femenina, una nova dimensió. Els objectius específics del treball són: i) Explorar les fonts d'informació disponibles i les seves limitacions; ii) Identificar les diferents vies d'accés a la maternitat/paternitat que tenen a l'abast els homosexuals (tenint en compte consideracions legals i d'acceptació social): reproducció assistida; mares de lloguer; adopció; iii) Analitzar les diferències entre homes i dones en les intencions de fecunditat, en la fecunditat real (biològica i adoptiva) i en l'estructura de les llars del mateix sexe. Amb aquest fi s'utilitzaran diverses fonts de dades, tant quantitatives com qualitatives, entre elles el registre de naixements (Moviment Natural de la Població), el registre nacional d'adopcions i l'Enquesta de Població Activa (a l'espera de la publicació dels resultats del cens de població de 2011).

La interrupció voluntària de l'embaràs a la Catalunya del segle XXI

Avortament, Gènere, Salut, Sexualitat, Serveis

Laia Ferrer, Montse Solsona

lf.serret@gmail.com

Aquesta ponència té per objectiu l'estudi del procés de la interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) combinant l'anàlisi quantitativa i l'anàlisi qualitativa. Consta de tres parts: 1) Presentar l'avortament a Catalunya en el marc de la salut sexual i reproductiva en el període estudiat; 2) Estimar la incidència de la IVE a Catalunya i les característiques de la seva pràctica (anàlisi descriptiva i multivariant) a partir de les dades del registre d'avortaments.; i 3) Analitzar el discurs respecte a la decisió de IVE o no, de dones embarassades de 25 a 34 anys, per destriar els factors associats a la decisió, contemplant les diferents etapes del procés (sexualitat, anticoncepció, embaràs, decisió d'IVE, accés al servei de salut). El diàleg entre les evidències empíriques de la incidència de la IVE i el discurs de les seves protagonistes permet discutir un concepte d'ús corrent: embaràs no desitjat.

Sessió 3: Dissabte 27 de 9 a 10:45h

Crisi i territori: Impacte territorial de la crisi econòmica a la regió metropolitana de Barcelona

Segregació, Regió Metropolitana, Crisi, Barcelona, Desigualtats Socials.

Miguel Rubiales Pérez, Isabel Pujadas i Rubés, Susana López León

mrubiale@gmail.com

La present comunicació té com a objectiu explorar si en aquest context recessiu es produeixen correspondències entre (des)oportunitats econòmiques, jerarquies socials i segregació socioterritorial. És a dir, si es produeix un impacte diferencial de la crisi econòmica al territori metropolità i fins a quin punt aquest es troba relacionat amb les diferències de la població en funció de la seva nacionalitat i de la seva classe social. Per aconseguir aquest objectiu, es desenvolupa primer una anàlisi quantitativa a nivell agregat en el qual es descriu l'impacte diferencial de la crisi en diferents col·lectius socials. Després, es relacionen espacialment els impactes de la crisi a nivell municipal i la distribució municipal de la població en funció de la seva nacionalitat i classe socioprofessional. Per racionalitzar els efectes de la crisi i caracteritzar socialment el territori s'empren, principalment, tres fonts de

dades: els registres d'atur (Servei Públic d'Ocupació) per quantificar l'impacte local de la recessió als mercats laborals; l'Estadística de Variacions Residencials per comprovar fins a quin punt el dinamisme o estancament local està alterant els fluxos de mobilitat interna de la població; i, finalment, el Cens de Població de 2001 per dur a terme la caracterització territorial a nivell municipal.

Hi ha fronteres dins les ciutats? El cas de les persones joves i la mobilitat a Barcelona

Estructura de població, mobilitat residencial, persones joves.

Sílvia Casola Salvatella, Gemma Vilà Bosqued
scasola@ub.edu

En els darrers 30 anys, el perfil de la població de la ciutat ha canviat com a conseqüència de diverses dinàmiques econòmiques, urbanes i socials. Aquests canvis són especialment evidents en l'estructura per edats de la població resident a Barcelona, que ha passat d'una estructura fortament envellida a una de més rejuvenida com a conseqüència de processos de mobilitat residencial que han canviat el perfil de la població de diversos barris. Un dels protagonistes d'aquest canvi ha estat el col·lectiu jove, i amb una forta presència de població d'origen estranger. Concretament, el procés d'emancipació i mobilitat residencial, molt vinculat als canvis econòmics i a les dinàmiques del mercat de l'habitatge, que amb el fort creixement de la demanda i el preu de l'habitatge dels darrers anys, ha obligat a modificar les estratègies residencials de les persones joves, tant a l'hora de quedar-se a la ciutat com de marxar-hi.

En la comunicació s'analitza quina és l'evolució de la població jove a la ciutat des del punt de vista del seu pes en el conjunt de la població, el seu perfil i les dinàmiques de mobilitat residencial, així com les dinàmiques de canvi que ha protagonitzat. La recerca planteja una anàlisi inframunicipal, tot analitzant les dinàmiques diferenciades ocorregudes en els diferents barris de la ciutat de Barcelona. Es farà especial esment en les estratègies de mobilitat residencial i en la localització dels joves a la ciutat per tal d'entendre quines són les lògiques d'atracció i d'expulsió dels barris i de canvi residencial de la població jove a la ciutat. Aquesta s'emmarca en una recerca R+D més àmplia en què s'analitzen les dinàmiques residencials de les ciutats de Barcelona i Madrid "Estrategias residenciales y modelos urbanos en la Región Metropolitana de Barcelona" i posa les bases per a una anàlisi posterior que permeti un aprofundiment en les estratègies d'emancipació i en la comparació amb les dinàmiques d'altres ciutats.

El transport a demanda, social i de proximitat a Sant Cebrià de Vallalta. Previsió de la captivitat domiciliària

Urbanisme dispers, captivitat, transport, policia local, transversalitat.

Jordi Nogueras Capeta,
noguerascj@gmail.com

Sant Cebrià de Vallalta és un municipi de poc més de 3.000 habitants distribuït en un nucli urbà, 3 grans urbanitzacions i disseminats, en un territori de més de 15 Km² a la comarca del Maresme. L'orografia és muntanyosa i com tot el maresme, ple de rieres i torrents. El municipi disposa d'un servei de Bus interurbà que comunica amb Canet (ambulatori i institut), Sant Pol de Mar (estació de tren) i Calella (hospital de referència).

Fins l'any 2012 no disposava d'un sistema de transport urbà que comunicés les urbanitzacions amb el nucli urbà. Aquesta manca de comunicació entre les urbanitzacions i el nucli era una problemàtica coneguda però no assumible amb els models de transport urbà tradicionals, ja que no era viable crear una ruta degut a la sobredimensió territorial i al poc volum d'ús previst.

La crisi incrementa la demanda de mobilitat interna, ja que hi ha famílies que han tingut que renunciar a algun dels seus vehicles, han tingut que acollir familiars que no han viscut mai en entorn dispers o han trobat feines que incompatibilitzen la vida laboral i familiar. El municipi disposa de policia local des de l'any 2006. Des d'octubre de 2011 no dona servei al torn de nit per manca de personal. Des del primer moment de la posada en marxa el model policial ha estat unipersonal. La plantilla actual disposa de 4 agents de policia, una auxiliar administrativa, un cap i dos auxiliars amb limitacions per a les tasques policials. Tot això porta a fer una proposta de servei transversal per part de la policia local en que es crea la unitat de transport a demanda, social i de proximitat seguint els criteris de mobilitat en espais urbans dispersos recollits en diferents estudis i un servei de vigilància de la via pública, agent notificador i policia de proximitat que de forma transversal assumeix aquests rols. El servei s'estructura amb els dos auxiliars amb limitacions per les tasques policials i un vehicle no logotipat de la policia local.

El servei va posar-se en funcionament el gener de 2012 i els resultats demostren que hem aconseguit reduir la captivitat domiciliària per falta de transport públic acompanyant a adults i persones grans al casal, a l'ambulatori, a comprar... i als més joves a l'escola, a casa a dinar i no quedar-se al menjador de l'escola per falta de transport, poder fer extraescolars, etc.

Per les dates del congrés ja estarem en disposició de presentar les dades del primer any de funcionament.

La movilidad urbana como piedra angular de la inclusión urbana. El caso del barrio ZEN de Palermo

Elizabeth Zenteno Torres

elizabeth.zenteno@uniroma1.it

Palermo es una ciudad del llamado Mezzogiorno italiano en la que se conjugan diversos problemas en cuanto a servicios urbanos. Entre ellos, uno de las principales dificultades identificadas es la movilidad urbana, la cual se hace fundamental en una ciudad con más de seiscientos mil habitantes.

Si se considera que el espacio urbano de Palermo cuenta con una gran zona residencial de viviendas sociales que están segregadas varios kilómetros de la ciudad y que además el área que la circunda no ha logrado desarrollar servicios necesarios para ser completamente independiente de Palermo, se hace fundamental estudiar las características de la movilidad urbana de las zonas segregadas. En este caso se analiza barrio ZEN (Zona Espansione Nord), el cual fue construido en los años 60 para ser destinado a viviendas sociales, pero sin ser finalizadas fueron ocupadas ilegalmente, lo cual significó que muchas de las viviendas hayan sido habitadas, aunque no tuvieran conexión a la red de aguas ni a la red eléctrica. Progresivamente la situación del barrio se ha ido regularizando, pero aún muchas de las viviendas mantienen la situación original.

El artículo que presentamos es fruto de una investigación etnográfica en lo que se considera uno de los barrios más marginales de Italia. Entendemos concentrarnos en los problemas de accesibilidad y movilidad que padecen los habitantes de éste barrio, considerando que un mal servicio de movilidad y transporte en un espacio como el mencionado no hace más que

potenciar la marginalidad, afectando con mayor intensidad a las categorías más sensibles al riesgo de exclusión cómo son las mujeres, los jóvenes y los inmigrantes, que resienten fuertemente el peso de la inmovilidad urbana.

Entendemos que un escaso sistema de transporte público limita directamente las posibilidades de utilizar la ciudad y por consecuencia de acceder al empleo o a una educación de mejor calidad; así como reduce significativamente la posibilidad de vincularse con personas de una clase social diversa, aumentando la segregación socio-territorial. De ésta forma, los habitantes del barrio ZEN se constituyen como habitantes de un espacio urbano segregado en una ciudad segmentada y que al mismo tiempo no le permite acceder a participar de la vida urbana.

Joves i mobilitat en el territori de Castelló. La participació social i els esdeveniments com a forma de construcció de les identitats rurals i urbanes.

Mobilitat, joves, territori, rural-urbà, identitats

Vicent A. Querol, Artur Aparici
vquerol@fis.uji.es

Aquesta investigació s'adreça a estudiar les actituds i raons de mobilitat dels joves -de 18 a 35 anys- als territoris rurals de la província de Castelló per motius d'oci, tot atenent tant a l'assistència a esdeveniments com a la seua participació en l'organització dels mateixos. Tractarem d'entendre en quin grau el calendari anual -sobretot el dels espais rurals- determina la mobilitat d'aquests joves. També s'exploren el vincles dels joves entre la ciutat i el poble, els processos de construcció de les identitats a través dels lligams amb les poblacions implicades i les relacions socials que s'estableixen.

Observem les pràctiques socials en dos grups diferenciats atenent al lloc de residència habitual. Així es compara la vida quotidiana i les formes de sociabilitat, participació ciutadana... al voltant de l'oci entre a) aquells que hi viuen a les ciutats però tenen un clar referent de tornada a un espai rural a través d'una segona residència; i b) els i les joves residents a àrees rurals la mobilitat dels quals pot assenyalar deficiències i virtuts del seu lloc d'origen. D'altra banda, es farà una distinció analítica entre joves i joves-adults, amb la intenció de comparar la situació en persones en període, més o menys assolit, d'emancipació i estabilització laboral. Recopilació i anàlisi de les dades sobre esdeveniments al voltant de l'oci als municipis escollits i a les ciutats de referència. La mostra, de caràcter qualitatiu, es compon de:

6 diaris i entrevistes a residents en 6 poblacions de l'espai rural.

6 diaris i entrevistes a residents a les ciutats de referència, cadascun d'ells amb vincles amb una de les 6 poblacions de l'espai rural escollides.